

INFORMERER?: Jeg tror politiet i Terror-saken holder tilbake informasjon for å beskytte seg selv, skriver artikkelforfatteren. Fra venstre stabssjef Johan Fredriksen, visepolitimester Sveinung Sponhiem, politidirektør Øystein Møland, og sjef for Kripos Odd Reidar Humlegård. Foto: Vegard Grøtt, Scanpix

Lager sine egne regler

Vi kan ikke akseptere at samme feil gjentas hvis Norge på nytt utsettes for terrorangrep. Norge har utviklet seg til et samfunn hvor politiet har definert sannheten. Politiet holder tilbake informasjon for å beskytte seg selv.

Kommentar Arne Seland, og advokat

Terroren som rammet Norge den 22. juli var av et slikt omfang og slik grusomhet at ikke det kan sammenlignes med noen annen kriminell handling som har skjedd i Norge. For mange av oss ble det så voldsomt at vi ikke evnet å ta ondskapen og konsekvensene inn over oss. Vi visste imidlertid at risikoen var til stede. Norge har de senere år vært involvert i flere kriger rundt om i verden. Våre jagerfly har bombet våre fiender. Det var også kjent at det fantes nazistiske miljøer som kunne utgjøre en trussel.

Styrket politi

Norge har derfor styrket politiets etterretningstjeneste. Planen er å stanse terroristene før de rekker å aksjonere. Norge har også styrket politiets spesialenheter. Skulle krisen ramme oss ville vi ha topp trente mannskap som raskt skulle rykke inn, få kontroll, nedkjempe terroristene og redde sivile liv.

I tillegg til stadig større bevilgninger er både PST og politiet gitt tillatelse til å ta i bruk en rekke nye etterforskningsmetoder.

De kan i langt større grad overvåke befolkningen. Adgangen til telefonavlytting er kraftig utvidet, det er gitt anledning til romavlytting, man har tatt i bruk hemmelig ransaking og det er gitt anledning til bruk av anonyme vitner.

Dette har medført at befolkningen har måtte tåle store innskrenkninger i retten til privatliv. Denne retten er en sentral menneskerettighet. Når befolkningen har måtte gi fra seg dette har de krav på å få noe tilbake. Dette må komme i form av økt trygghet i samfunnet.

I etterkant av 22. juli har det vært reist kritikk mot en rekke av de personer og grupperinger som har vært involvert.

Tvilsomme motiver?

Undertegnede er bistandsadvokat og også den gruppen jeg tilhører har måtte tåle kritikk i flere sammenhenger. Sentralt i kritikken har vært at politiet har følelser og krav på å bli skjermet. Det har også vært hevdet at bistandsadvokatenes aktive rolle har tilført ytterligere smerte til de som ble hardest rammet. Motivene til bistandsadvokatene er også betvilt.

Min motivasjon for mine uttalelser har vært at alle fakta må komme frem. Det må videre foretas en evaluering av alle beslutninger og handlinger som ble foretatt under aksjonen den 22. juli. Målet er ikke å henge ut noen eller skape synsbukker. Denne saken er alt for grunnlagt til at det er av interesse.

Selv om vi hadde spesialtrente styrker som skulle settes inn i slike situasjoner er det likevel så skamfullt det som skjedde at man ikke kunne forvente at alt skulle gå etter planen og at alle skulle ta de riktige avgjørelsene. Vi må akseptere at vi er mennesker med de begrensninger det innebærer.

Det vi ikke kan akseptere er at samme feil gjentas hvis Norge på ny skulle bli angrepet av terrorister.

I norsk straffeprosess er prinsippet om kontradiksjon sentralt. Kort fortalt innebærer det at forsvarer gis rett til den samme informasjon som politiet har. Dette for at den siktede gjennom sin forsvarer skal kunne følge politiets etterforskning og kontrollere at alt av relevans kommer frem og de nødvendige spørsmål kan stilles.

Angår hele folket

Problemet er at denne saken følger ikke vanlig mønster i noen sammenheng. Forsvarer gis fullt innsyn i politiets materiale og ser ut til å samarbeide meget nært med politiet. Det fremstår nesten som om deres interesser er sammenfallende. I seg selv trenger ikke det være problematisk.

Denne saken er imidlertid ikke bare et anliggende mellom politi, forsvarer og den siktede. Denne saken er et anliggende for hele det norske folk. Det var folket som sto frem, budskapet var samhold og kjærlighet. En hel verden lot seg imponere over motet som ble vist.

Det norske folk har stor tillit til politiet. De har ikke hatt noe ønske om å henge ut noen. Det folket fortjener er et politi som er denne tilliten verdig og et politi som er villig til å lære av sine feil.

Jeg har over tid vært bekymret for at Norge har utviklet seg til et samfunn hvor politiet har definert sannheten. De har bestemt at deres aksjoner har vært vellykkede. Hvis man skulle evaluere politiets innsats har man allerede åpnet for muligheten av at feil er begått. Det har de ikke ønsket.

Synkende gummiåb

Denne kulturen har fått utvikle seg og bli så sterk at man uansett hvor åpenbar svikten har vært er konklusjonen at jobben ble utført på en god måte. I denne saken vises det til uttalelsene som er knyttet til bruk av helikopter. Flere har også sett den tragiske filmen av den fullstøtede gummiåben som synker mens blålyset går rundt og rundt og båten synker dypere og dypere.

Politiets løsning var å lodde båten ut på internett. Logikken var at med båten forsvinner også problemene knyttet til den.

Denne kulturen kan ikke fortsette. All lærdom vi kan trekke ut av denne ufattelige tragedien har vi en plikt til å ta med oss. Risikoen for at noe slikt skal skje i fremtiden er ikke noe mindre nå enn den var for 22. juli.

I nesten alle andre saker er det slik at politi og bistandsadvokat har sammenfallende interesser og samarbeider godt. I denne saken kjemper politiet intenst mot at bistandsadvokatene skal få tilgang til etterforskningsmaterialet. Dette har vært begrunnet med at Breivik kan ha hatt medsamsvorede og at opplysninger ikke må tilflytte disse.

Samtidig har politiet i andre sammenhenger gått ut med at Breivik var den ensomme ulv som ikke samarbeidet med noen.

Denne motstrid på noe så sentralt som om det kan være flere celler der ute. Den har svekket min tillit til at politiet oppgir den reelle begrunnelsen for å holde tilbake informasjon. Når jeg går gjennom den informasjonen bistandsadvokatene har fått mot taushetsplikt, gjør jeg de samme tankene. Jeg kan ikke se begrunnelser som rettferdiggjør hemmeligholdelse.

Egne regler

Jeg tror politiet holder tilbake informasjon for å beskytte seg selv. Det betyr at politiet lever etter sine egne regler og ikke etter de regler som er gitt dem å etterleve. Dette ville på ingen måte være unikt. Det samme har skjedd i en rekke lands politi og

etterrettingsavdelinger. Vi har bare aldri trodd det ville skje her. Jeg har også i lengre tid vært bekymret for at den demokratiske kontrollen over politiet er svekket. Politiets absolutt viktigste oppgave er å sikre trygghet i befolkningen.

Det norske folk har i lengre tid ønsket mer politi ut i gatene. Det er også bred politisk enighet om dette.

På tross av dette har politiet likevel valgt å redusere sin innsats på dette feltet. Resultatene ser vi. Aldri har det for eksempel vært flere overfallsvoldtekt i Oslo. Samme problemet har de også i flere andre byer i landet.

Politiets skylder stadig på manglende ressurser. Det vi vet er at deres budsjetter har aldri vært større. De siste årene har økningene vært større enn noen gang. Tiden må være inne til ikke bare å snakke om penger. Vi må nå kunne snakke om og også forvente oss resultater.

Ressurskrevende

Det gir liten prestisje innad i politiet å gå fotpatrulje. Det som gir status og bedre lønn er å jobbe i rekken av stadig nye spesialavdelinger. Det gir også stor prestisje å jobbe med de nye etterforskningsmetodene som er omtalt ovenfor. Problemet med de nye etterforskningsmetodene er ikke bare at de griper inn i folks privatsfære. De er også enormt ressurskrevende. Spørsmålet er hva får vi igjen for denne ressursbruken.

Bruken av avlytting, overvåkning og politiets bruk av ressurser har vært sterkt økende i kampen for å avdekke narkotikakriminalitet. Vi vet imidlertid at det aldri vært mer narkotika i Norge, aldri har narkotikaen vært billigere og aldri har flere brukt narkotika.

De kriminelle vet at hvis du aldri rører en telefon, bare møtes personlig og inngår avtaler og stiller til riktig tid på riktig sted så er det minimale sjanser for at du blir tatt.

Vi vet også at Breivik aldri ble tatt før det var altfor sent.

Ansvarlig redaktør: Tomy Pedersen
Redaktør digitalt: Espen Egil Hansen
Redaktør avis: Helge Solberg
Politisk redaktør: Hanne Skartveit
Adm. dir. VG Mobil AS: Tor Jacobsen
Utgavesjef VG+: Espen Olsen Langfeldt

